

■ Vaqif YUSİFLİ
filologiya
elmləri doktoru

Bu gün ədəbi aləmdə ən çox işlənən ifadələrdən biri də “gənc şair”dir. “Gənc” olaraq hələ də yaşı qırxı keçən yazarlarımız nə çox. Gənc olaraq yaşı iyirmi-otuz arasında dövr edən cavanlarımız da az deyil. Bəs onda biz kimlərə “gənc şair” deməliyik? “Axı, “gənc şair”lərin elə öz cavan yaşlarında “qocalanları” da var, bunu dana bilmərik ki, bədii təfəkkür həmişə təzəlik, novatorluq üstündə köklənir və bu gün gənc şair olub bu meyara köklənməyən cavanlarımız nə çox.

Bu xüsusda söhbəti uzatmaq istəmirəm. Mənim üçün - bir oxucu və tənqidçi üçün yaşına görə də, şeirlə

riant”da mifoloji düşüncənin reallıqla sintezidir. Dantenin “İlahi komediya”sından süzülən bu düşüncə bu günün atasızlıq faciəsini yaşayan, əllərini açıb “Ata!” deyib qışqıran bir uşağın feryadına hopdurulmuşdur. Uşağın mələyə dönməsi irrealidi, amma mifoloji düşüncədə Mələk saflığın, günahsızlığın rəmzidir. Bu silsilədə həтта müasir məişət qayğıları da Arximedın “Evrika”sı ilə parallelləşdirilir. Həndəsə müəllimi “Pul yox, sevgi yox! Yoxluq, yoxluq...Zaman geri qayıtmır, boş çoxluq” “məntiqinə” yuvarlanır. Bəs hanı Evrika? “Antik variant”da “Qadına şeir yazmaq nəyə lazım-qadınlar özləri şeir deyilmi? Tanrının şeirləri”. Bu qız əruz bəhrini xatırlatmır? Müasir Çin qızının damarlarından Tanıq sülaləsinin qanı axır, amma ürəyi Çin ipəyi kimi zərifdir. O, nə “Xəmsə”dəki, nə də Qodarın “Çinli qız” filmindəki qız deyil.

Antiklik anlayışını təkəcə yunan mifologiyasından gələn obrazlarla

rında görünən şəhid ata şəkillərində, yol gözləyən anaların, sevgililərin göz yaşlarında davam edir.

Ramilin “Metamorfoz” şeirini biz onun “Müharibə” silsiləsi üçün bir AÇAR hesab edirik. Yol kənarında dayanan bir uşaq - bu şeirin qəhrəmanı;

Atasının ayaqqabısını geyinib qaçan uşaq maşınları da ötüb keçəcəyini düşünər... Bağlaya bilmədiyi ayaqqabının ipləri dolaşır ayaqlarına-yıxılar üzü üstə, yıxılar atasızlığa.

Və bu uşaq “hər gün ataya məktub yazır, hərfisiz bir əlifbada”. Detal son dərəcə dəqiqdir. “Tanrıdan, bir də mələklərdən başqa kimsə bilməz bu əlifbanı”. Şeirin ideyası bu misranın “çiyindədir”.

Bir daşın üstünə çıxıb əllərini yuxarıya uzadan uşaq

şeirlərinin, xüsusilə, “Müharibə silsiləsi”nin ən təsirli nümunəsidir.. O silsilədə uşaqlığı ümitsizlik içində keçən nəslin etirafı səslenir.

Biz atamızın ayaqqabılarına, köynəklərinə, dolabda tozlanan siqaret qoxulu boz pencəyinə baxıb böyüdüük... “Ata” dedik divardan baxan şəkllə, Şəkil kimi yaraşlıqlıydı atamız, Şəkil atamız!...

Ramilin müharibə haqqında təəssüratları Ata şəkli obrazında “təmərküzləşir”. Əslində, onun müharibə şeirləri “atasızlıq” sindromu ilə bağlıdır. Mərhum şairimiz İsa İsmayılzadənin “Böyüdülmüş şəkillər”indəki Ata sanki Ramilin təsvir etdiyi o atasız evin divarlarına qonur. “Hər evdə böyüdülmüş bir əsgər şəkli qaldı”. Bu, müharibədən sonrakı mənzərədir. Tankların əvvəl insanlığı, sonra insanları əzib keçdiyi o müdhiş günlərin ağrı-acılarını Ramil bir şeirində Sonanın faciəsində ümumiləşdirir.

Ramilin sevgi şeirləri də XXI əsr gəncinin- modernləşmə, qloballaşma dövrünün yetirməsi olan, xarici ədəbiyyatı, Amerika və Avropa filmlərini izləyən, təzə vərdislərə, dəblərə mümkün qədər tez yiyələnən bir fərdin (fərdlərin) duyğu və düşüncələrini ifadə edir. Eyni zamanda, min illərin “sevgi təcürübəsi”ne (praktikasına) -yazılmışlara, deyilmişlərə biganəlik də nəzərdən qaçmır.Əslində, hər nəslin öz sevgi “fəlsəfəsi” olmalıdır. “Sevgi oyunları” da bu məcrada davam edir: “Əvvəlcə dostluq, birlikdə kinoya getmək, ikilikdə şam etmək, içərişəhərin antik kafesində təzə eşqin şərəfinə badə qaldırmaq-Mesajlar, gecə zəngləri...Telefonda açılan sabahlar...Ehtiyatlı olun! Aqlın qapıları bağlanı-r-növbəti stansiya Xətəidir. Siz sevgiyə doğru gedirsiniz, ürəyə doğru...Tük...tak...tük...tak... Sonra ayrılıq, hicran, açılmayan sabahlar, bitməyən axşamlar”. Daha sonra şəkillər qaçılınır, mesajlar silinir, siqar siqara calanır. Və ürəyin qapıları bağlanır. Amma Ramilin sevgi şeirləri içərisində sanki yuxarıdakı modern “hicran” sevgisinə deyil, ənənədən gələn, hələ də öz bəkirəliyini itirməyən hicran, ayrılıq motivlərinə də təsadüf edirik.

Bağçada çiçək qalmamışdı, hamısının da son ləçəyi “Sevmir!” deyirdi bir ağızdan... Həmin gündən nifrət edir güllərə...

Bu gün ona gül gətirən oğlan da aldadırdı onu... O isə inanmırdı o ağ, gözəl əllərə... Səni heç vaxt tək buraxmayacam-deyən anasına da... Onun güzgü ürəyini qırdılar, hamı aldatdı onu, hamı... Bircə illər öncə “Sevmir!” deyən Çiçəklərdən başqa.

Məncə. Onun ən gözəl sevgi şeiri “Məktub”dur. “Səni heç vaxt tapa bilməyəcəyim üçün itirmək qorxum yoxdu...Hər qadında səndən bir az nəşə var-bu qadınlar sənin yoxluğunun şəkillərini”.

Ramil Əhmədın şeirləri mənə belə bir təəssürat oyatdı ki, o, axtarış aparır və öu axtarışların yönü, istiqaməti modern şeir axarındadır. Təbii ki, bu axarda müasir şeir mədəniyyəti ilə həmahəng olan məqamlar az deyil, yalnız “söz oyununa”, “riyazi -həndəsi” formallığa aludəçilik də...Sırf ağılla yazılan şeirlər də var, yalnız hissələrin təlatümünü əks etdirənlər də. İkisinin vəhdəti duyulan şeirlər də.

Hər halda, uğurlar arzulayıram bu 21 yaşlı cavan şairə...

RAMİL ƏHMƏD - BU GÜNÜN ƏN GƏNC ŞAİRİ

rinin təzəliyinə görə çox gənc olan bir cavan şairdən - onun şeirlərindən söz açmaq istəyirəm.

Ramil Əhməd... Çox cavandır, iyirmi bir yaşı var. Amma elə ilk şeirlərində poeziyanın nəfəsi hiss edilir. Bu nəfəsin getdikcə böyük SƏSƏ dönəcəyinə inamım var.

Budur, onun ilk kitabı-“Zaman tuneli” işıq üzü görüb. (“Natəvan” klubunda bu kitabın müzakirəsinə də yığışdıq).

Kitab 7 bölmədən və 77 şeirdən ibarətdir. “Antik variant”, “Axilles dabanı”, “Əvəz-siz-lik”, “Müharibə”, “Zaman tuneli”, “Bir qadının gündəliyi” və “Sevginin zamanı”- bu bölmələr şərti xarakter daşıyırmı? Məncə, yox!

Antik variant - müasir dünyanı, gerçəkliyi qədimlik, keçmiş baxış müstəvisində bəyan etməkdir, - deyə düşünək.

Gedir bir qadın-bətində körpəsi, kürəyində ayağını itirmiş əri, bir sümükdür, bir dəri. Bəlkə qiyamətdir? Yox, bu qadın işi deyil! İlahi komediya, bəşəri faciədir, şeytani bir sənətdir!

Kimdir bu qadın? “Yaxşı tanıyıram o qadını-Məryəm xalası”. “Məhəlləmizdə görürəm hər gün” Dante qəsəbəsi, Balzak küçəsi, ev 66, mənzil 1-də. “Antik variantda”- “dayanar yol kənarında hər gün bir uşaq...ataya məktub yazır, hərfisiz bir əlifbada. Tanrıdan, bir də mələklərdən başqa kimsə bilməz bu əlifbanı. Bir daşın üstünə çıxıb əllərini yuxarıya uzadan uşaq Allaha toxunacağını düşünür..Amma yenə toxuna bilməz, çatmaz əlləri Ona”. “Ata! Ata!,-qışqırır. Qışqırır pərənlər salar çiyindəki mələkləri”.

Atar özünü lələklərinin ucundakı həsrətdən. nə ölüsünü görən olar, nə dirisini: yer üzündə bir uşaq azalar, göy üzündə bir mələk çoxalar.

“Metamorfoz” şeiri “Antik va-

yaxud bu obrazların ekvivalentləri ilə deyil, XX əsrin paradıqmaları ilə də paralel düşünmək olar. Bunu “Ehtimal”, “Hitlerin katibəsi”, “Kapitalizm” şeirlərində gördük.

Ramil müharibəni görməyib, top səsinə diksinməyib, yuxusu ərsə çəkməyib. Amma müharibə haqqında müharibəni görmədən də şeir yazmaq olarmış. Ramil dünyaya gələndə artıq Qarabağ müharibəsi bitmişdi, Ateşkəs elan olunmuşdu. Amma XXI əsrin uşaqları vaxtından tez böyüdülər, onların müharibə haqqında bildikləri yaşları ilə müqayisədə daha çoxdu. Onun şeirlərində müharibədən sonrakı ovqat, daha doğrusu təzə nəslin (Ramil yaşlıların) müharibə haqqında, onun şüurunda və psixologiyasında yaratdığı əks-səda ilə qarşılaşıırıq. Ramil bu şeirlərdə demək istəyir ki, müharibə hələ bitməyib, şikest qolları, sındırılmış, qoparılmış ayaqlarda, evin divarla-

Allaha toxunacağını düşünər... Qalxar hündürə, lap hündürə-barmaqlarının ucuna! Amma yenə toxuna bilməz, çatmaz əlləri Ona... Və bir gün...

Bir gün hürkər-Görəndə çiyindən çıxan Ağappaq, ağappaq lələkləri!... “Ata! Ata!”,-qışqırır.

Qışqırır, Pərənlər salar çiyindəki mələkləri. Atar özünü Lələklərinin ucundakı həsrətdən, nə ölüsünü görən olar, nə dirisini: yer üzündə bir uşaq azalar, göy üzündə bir mələk çoxalar.

Az qala Ramilin “Metamorfoz” şeirinin üçdə birini sitat gətirdik. Gətirməyə bilməzdik, hər hansı bir yaxşı şeirdən söz əzində bəzən geniş şərhə, təfsirə ehtiyac duymursan. “Metamorfoz” Ramil Əhmədın digər